

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 18.2.2009
KOM(2009) 64 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Lõpphindamine
ühenduse mitmeaastase programmi (Interneti ja uute sidustehnoloogiate turvalisema
kasutamise edendamine)
rakendamise kohta**

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Lõpphindamine
ühenduse mitmeaastase programmi (Interneti ja uute sidustehnoloogiate turvalisema
kasutamise edendamine)
rakendamise kohta**

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas teatises käsitletakse mitmeaastase programmi Safer Internet plus (2005–2008; edaspidi „programm”) lõpphindamist.

Programmi eesmärk, nagu on täpsustatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses,¹ oli edendada Interneti ja uute sidustehnoloogiate turvalisemat kasutamist, eriti juhul, kui kasutajad on lapsed, ning võidelda ebaseadusliku ja lõppkasutajale soovimatu sisuga materjalide vastu.

Programm kestis neli aastat (1. jaanuarist 2005 kuni 31. detsembrini 2008) ja selle ligikaudne eelarve oli 45 miljonit eurot.

Programmi rakendati nelja peamise tegevussuuna alusel:

- ebaseadusliku sisuga materjalide vastu võitlemine;
- soovimatu ja kahjuliku sisuga materjalide tõkestamine;
- turvalisema keskkonna edendamine,
- teadlikkuse tõstmine.

Võrreldes eelmise turvalisema Interneti tegevuskavaga laiendati programmi mõjuala sidustehnoloogiatele, hõlmates mobiilset ja lairibainfosisu, võrgumänge, võrdõigusvõrgu failiedastust ja kõiki selliseid reaalseid teabeedastuse vorme nagu jututoad ja vahetu sõnumside põhiliselt selleks, et parandada laste ja alaealiste kaitset. Programmiga hõlmati ebaseadusliku ja kahjuliku sisuga ning murettekitavad ulatuslikud valdkonnad, sealhulgas rassism ja vägivald.

Programmi rakendati põhiliselt avalike projektikonkursside alusel valitud projektide kaasrahastamise abil. Selle tulemusena rahastati hulgaliselt projekte eri tegevussuundade raames, mida vajaduse korral täiendasid mitterahastatavad tegevused.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 854/2005/EÜ, 11.mai 2005, avaldatud ELT L 149, 11.6.2005, lk 1.

Programmiga kaasrahastatakse teadlikkuse tõstmise keskusi hõlmavat võrgustikku INSAFE, et viia ellu lastele, peredele ja koolidele suunatud teadlikkuse tõstmisega seotud tegevusi, ja abiliine, kus lapsed saavad rääkida probleemidest, mis neil on tekkinud sidustehnoloogiaid kasutades, ning võrgustikku INHOPE, mis hõlmab vihjeliine, kus Interneti-kasutajad saavad teavitada ebaseaduslikust infosisust².

Programmiga toetatakse ka teemavõrgustikke, mis ühendavad eri sidusrühmi, nagu teadlased, valitsusvälised organisatsioonid ja õiguskaitseasutused, et võimaldada dialoogi ja parimate tavade vahetamist; sihtprojekte, mille eesmärk on tõhustada õiguskaitseasutuste poolset ebaseadusliku materjali analüüsi, ning projekte, millega suurendatakse teadmisi laste, nende vanemate ja õigusrikkujate Interneti-kasutuse eri aspektide kohta. Projekt „EU Kids Online” annab uut teavet laste ja nende vanemate ohu ja turvalisusega seotud kogemuste kohta ning sellele järgneva projekti raames käsitletakse eelmise projekti käigus avastatud võrdlusandmete puudumise küsimust. Teise projektiga suurendatakse täiskasvanute kuritegevust käsitleva kvalitatiivse uuringu abil teadmisi laste seksuaalse ärakasutamisest võrgukeskkonnas³.

Programmi raames viidi läbi kaks Eurobaromeetri uuringut, et selgitada välja ELi kodanike suhtumine ebaseaduslikku ja kahjulikku infosisusse ning nende teadmised enda kaitsmise kohta. Uus uuring viiakse läbi 2008. aasta sügisel.

Lisaks on komisjon läbi viinud uuringu filtreerimistarkvara tõhususe kohta. Programmi tulemusena tähistatakse veebruaris ülemaailmset turvalisema Interneti päeva, millest võttis 2008. aastal osa 56 riiki. Komisjon on algatanud dialoogi asjaomase tööstusharu ja kodanikuühiskonnaga, et edendada isereguleerimist. Mobiiltelefonitööstus võttis 2007. aastal vastu Euroopa raamistiku mobiiltelefonide turvalisemaks kasutamiseks teismeliste ja laste poolt. Iga-aastane turvalisema Interneti foorum on kõigi sidusrühmade tunnustatud kohtumispaik, kus arutatakse päevakajalisi küsimusi.

Programmi käsitleva otsuse artikli 5 kohaselt esitab komisjon programmi lõppedes Euroopa Parlamendile ja nõukogule lõpphindamise aruande programmi rakendamise tulemuste kohta.

Hindamise viis maist juulini 2008 läbi kolmest sõltumatust eksperdist koosnev rühm⁴ tihedas koostöös komisjoni asjaomaste talitustega⁵.

2. HINDAMISE EESMÄRGID

Hindamise käigus anti hinnang järgmistele konkreetsetele teguritele: programmi eesmärkide, prioriteetide ja rakendusvahendite asjakohasus, programmi tõhusus, selle saavutused, mõju, jätkusuutlikkus ning vastastikune täiendavus nii muude algatustega Euroopa Liidus ja mujal kui ka riiklike algatustega.

² 2008. aasta lõpuks on 25 liikmesriigis, Islandil ja Norras 27 teadlikkuse tõstmise keskust, 21 abiliini ja 24 vihjeliini, võttes arvesse ka läbirääkimistel olevaid projekte.

³ Programmi raames kaasrahastatavate projektide täielik loetelu on kättesaadav aadressil <http://ec.europa.eu/saferinternet>

⁴ Eksperdid määrati piiratud pakumismenetluse alusel, mis kuulutati välja 2008. aasta kevadel.

⁵ Infoühiskonna peadirektoraadi üksused C3 ja E6.

3. HINDAMISE TULEMUSED

Hindajad leidsid, et programmi käsitlevas otsuses ja järgnevates iga-aastastes tööprogrammides sätestatud eesmärgid on edukalt täidetud. Programm on aidanud erinevate sekkumisviiside abil kaasa Interneti turvalisemaks muutmisele ning sellel on olnud märkimisväärne mõju. Sidusrühmade tagasisidest nähtub, et nad väärtustavad programmi, eelkõige selle pakutavaid teadmiste jagamise võimalusi, ning rõhutavad töö jätkumise tähtsust.

Täpsemalt järeldati järgmist.

Komisjon on **suutnud kohandada programmi prioriteete vastavalt muutuvatele probleemidele ja vajadustele** ning ühtlasi on programmiga õnnestunud tagada, et asjaomased teemad ja meetmed on olulised selle dünaamilise sotsiaalse ja tehnoloogilise keskkonna seisukohalt, milles kõnealune programm toimib.

Ka programmi geograafilist kohaldamisala on kiiresti ja tõhusalt kohandatud. ELi kiiret geograafilist laienemist on operatiivselt arvesse võetud ning uued liikmesriigid on kaasatud programmi tegevustesse.

Programm on muutunud veelgi olulisemaks, keskendudes hiljaaegu laste ja noorte nõustamisele ning tagades nende õiguste ja arvamuste prioriteetsuse programmi kõikides valdkondades.

Programmi haldamine on olnud tõhus ja tulemuslik. Peaaegu kõigis liikmesriikides tegutsevad vihjeliinid ja teadlikkuse tõstmise keskused, on loodud mitmeid teemavõrgustikke ning töö jätkub tehniliste lahenduste leidmiseks sellistes valdkondades nagu pildituvastus. Siiski on keerulisem hinnata programmi laiemate eesmärkide üksikasjalikku tõhusust. Järeelmeetmete raames on oluline koguda ja analüüsida paremini mõõdetavaid andmeid, et tagada rahastatud tegevuste tõhusus ja mõju.

Programmiga on jõutud märkimisväärselte saavutusteni. Programm on aidanud säilitada turvalisema Interneti teema olulisust poliitikakujundajate tegevusnimekirjas nii Euroopas kui ka mujal maailmas ning sellest on saanud liikumapanev jõud ka väljaspool Euroopa konteksti. Sarnaste probleemidega silmitsi olevad riigid on tõdenud, et programmist saadud kogemused ja parimad tavad on äärmiselt kasulikud ja motiveerivad. Võrgustiku INHOPE ulatuslik rahvusvaheline liikmeskond tõendab ühtlasi programmi tähtsust laiemas Interneti-kogukonnas.

Paljud sidusrühmad hindavad kõrgelt programmi pakutavat võrgustike loomise võimalust ning rõhutavad, et tänu programmile on paljudel sellistel sektoritel nagu suuremad telekommunikatsiooniteenuste osutajad ja valitsusvälised organisatsioonid, kes ei oleks muidu oma jõudusid ühendanud, võimalus teha koostööd.

Kahe võrgustiku laienemine üle kogu Euroopa ja isegi kaugematesse riikidesse on kahtlemata suur saavutus. Võrgustik INSAFE katab 2008. aastal 34 riiki 2006. aasta 21 riigi asemel. Võrgustik INHOPE on samuti kasvanud – programmi kestel liitus 13 riiki, suurendades liikmete koguarvu 33ni.

Programm on võimaldanud võrgustiku „EU Kids Online” abil tõhustada suure hulga turvalisema Interneti valdkonda käsitlevate andmete kogumist ja analüüsi.

Edukalt on arendatud dialoogi eri sektorites ja nende vahel ning ühtlasi on toetatud mobiiltelefonitööstust alaealiste kaitseks kavandatud tõhusate isereguleeruvate mehhanismide väljatöötamisel.

Teadlikkuse tõstmise valdkonnas on turvalisema Interneti päev olnud vaieldamatult edukas. Üritus on iga aastaga laienenud nii osalejate arvu kui ka geograafilise ulatuse poolest ning sellele pööratakse üha suuremat tähelepanu rahvusvahelisel tasandil ja ka meedias.

Programmi edukusele on suuresti kaasa aidanud lähenemisviisi ja levitatavate sõnumite ühtsus kogu Euroopas.

Siiski võiks programmi nähtavust suurendada, reklaamides seda tõhusamalt nii võrgus kui ka väljaspool seda. Ühtsem lähenemisviis programmi edendamisele aitaks eri sektorites, riikides ja piirkondades kaasa programmi identiteedi ja usaldusväarsuse kehtestamisele.

Programmi jätkusuutlikkus on kindlal alusel. Siiski on oluline jälgida võrgustike funktsiooni, et tagada kasutatava mudeli jätkuv asjakohasus. Nõue, et vihjeliinid, teadlikkuse tõstmise keskused ja abiliinid peaksid moodustama tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamiseks riigi tasandil ühendatud keskusi, tekitab eelkõige küsimuse, kas kaks võrgustikku tuleks liita ühtseks organisatsiooniks, mis koordineerib kõiki tegevusi kogu Euroopas.

Programm täiendab paljusid ELi sise- ja välisalgatusi, aga ka enamiku liikmesriikide sisealgatusi, eelkõige neid, mis on seotud ebaseadusliku infosisuga võitlemise, meediakirjaoskuse edendamise ja laste õiguste kaitsega.

Sidusrühmad rõhutavad selgesõnaliselt programmi tähtsust rahvusvahelise ja riikliku tasandi tegevuse katalüsaatorina. Riikides, kes ei olnud veel asjaomaseid kohustusi võtnud, aitas programm küsimusi päevakorda võtta ja võimaldas algatada sidusrühmade arutelusid. Riikides, kus organisatsioonid olid juba kõnealuste küsimustega tegelema hakanud, aitas programm kooskõlastada lähenemisviisi ning suurendada nende organisatsioonide usaldusväarsust, kellel oleks muidu olnud raske riigiasutuste ja tööstusharu tähelepanu võita.

4. HINDAMISARUANDE SOOVITUSED

Hindamisaruandes esitatakse hulgaliselt soovitusi, mida tulevases tegevuses arvesse võtta.

- (1) Laste, noorte ja teiste õiguspärase Interneti-kasutajate õigusi tuleks kaitsta ja edendada programmi kõigi tegevuste raames. Tuleks tõhustada noorte osalemist aruteludel, lahenduste leidmisel ja elluviimisel.
- (2) Tuleks teha pidevalt jõupingutusi, et kõik asjaomased sektorid toetaksid programmi ja riikliku tasandi individuaalseid projekte aktiivselt ja osaleks nendes. Seda peaks kajastama paljudest sidusrühmadest koosneva Euroopa tasandi võrgustiku loomine eri osalejate koondamiseks.

- (3) Prioriteediks tuleks pidada poliitilise ja rakendustasandi koostööd kolmandate riikidega nii Euroopas kui ka väljaspool, pöörates erilist tähelepanu laste kuritarvitamist kajastavate ebaseaduslike piltide tuvastamisele, kindlaksmääramisele ja kõrvaldamisele.
- (4) Tuleks tõhustada dialoogi ja koostööd selliste ELi algatuste vahel, millel on huvi programmi Safer Internet plus vastu või mis võiksid programmiga potentsiaalselt koostööd teha, et määratleda uued koostoime- ja innovatsioonivaldkonnad ning parandada üksikute programmide tõhusust.
- (5) Tulevastes lahendustes tuleks jätkuvalt arvesse võtta riiklikke, kultuurilisi, keelelisi ja sotsiaal-demograafilisi tegureid, eelkõige seoses uute liikmesriikide, kandidaatriikide ning läbirääkijariikidega, et tagada meetmete asjakohasus ja kehtivus.
- (6) Programmi tehnilist teadmistebaasi tuleks jätkuvalt tugevdada, et säilitada teadmiste ja usaldusväarsuse kõrge tase.
- (7) Programmil oleks tõenäoliselt kasu selle ühtsemast edendamisest, mis hõlmaks oma ja partnerite veebisaitide kvaliteedikontrolli ning muid vahendeid. Ajakirjandust ja meediat tuleks kogu Euroopas aktiivsemalt ära kasutada.
- (8) Teadmisi tuleks süvendada kahes võtmevaldkonnas: laste ja noorte problemaatiline, ohtlik ja kuritegelik Interneti-käitumine ning ebaseadusliku infosisuga seotud suundumuste peamised põhjused, mis on tuvastatud võrgustiku INHOPE raames.
- (9) Kahe võrgustiku (INHOPE ja INSAFE) rollid tuleks uuesti läbi vaadata eesmärgiga tagada, et need pakuvad riiklike keskuste tegevuse koordineerimiseks kõige sobivamat mehhanismi. Tuleks kaaluda küsimust, kas kõnealused kaks võrgustikku tuleks liita, et pöörata erilist tähelepanu vihjeliinide, teadlikkuse tõstmise ja abiliinidega seotud ühendatud tegevusele ning käsitleda asjakohaselt programmi kohaldamisala kavandatud laiendamist, et kaasata sellised valdkonnad nagu küberkiusamine ja kontakti otsimine seksuaalsuhte eesmärgil.
- (10) Esmatähtsaks tuleks pidada vihjeliinide nähtavuse suurendamist, kuna avalikkus ei tea nende olemasolust endiselt kuigivõrd palju. Abiliinide nähtavusele tuleks samuti tähelepanu pöörata, et pakkuda Euroopa elanikele asjakohaseid kontaktpunkte ning täiendada üldisemate probleemidega tegeledes vihjeliinide tegevust.
- (11) Programm võiks kaasata rohkem tööstusharu esindajaid. Esmatähtis on Euroopa Interneti-teenuse osutajate ühiste tegevusjuhiste koostamine mobiilsideoperaatorite allkirjastatud raamlepingu näitel.

5. KOMISJONI MÄRKUSED JA JÄRELDUSED

Komisjon võtab täielikult teadmiseks programmi lõpphindamise tulemused ja arvestab soovitusi jätkuprogrammi rakendamisel. Tõhustatakse soovitustes osutatud valdkondades juba tehtud edusamme.

Võttes arvesse komisjoni vastuseid hindajate aruandele, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed ning Regioonide Komiteed:

- (1) võtma arvesse, et programmi on edukalt rakendatud;
- (2) aitama komisjoni tema töös turvalisema Interneti programmi nähtavaks muutmisel ja edendama jätkuvat dialoogi turvalisema Interneti küsimustes.